

Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat,
Frederiksholms Kanal 12,
1220 København K.
Att.: Birgit Andersen.

07.04.94 ABJ

NÆM 1994:100

Rekognosceringsrapport vedr. SEAS-ledningen.

Næstved Museum har i perioden 14.-29. marts 1994 foretaget rekognosceringer på den del af linieføringen, der er planlagt indenfor museets arkæologiske ansvarsområde. Det drejer sig om strækningen fra Køng å i syd til Stoksbjerg Bro i nord, ialt ca. 19 km. Rekognosceringerne blev foretaget af Anne Bloch Jørgensen, Jonas Christensen og Hildegunn Borup, Næstved Museum, samt af amatørarkæologerne Juul Andersen og Bent Olsen.

Det må bemærkes, at kun en mindre del af markerne lå som pløjemark. - De fleste var tilsået med vintersæd eller henlå som brak- eller græsmarker, hvilket vanskeliggjorde iagttagelsesforholdene. Topografiske forhold var derfor væsentlige i vurderingen og udvælgelsen af de nedenfor anførte lokaliteter.

Ialt fandtes på strækningen 34 lokaliteter, som nedgravningen af SEAS-ledningen kommer til at berøre, og som derfor forinden bør undersøges nærmere.

Det drejer sig om bopladsområder fra ældre stenalder og frem, overpløjede bronzealdergravhøje, jernudvindingspladser, voldsted og vandmølleanlæg fra middelalderen, samt stendiger.

Lokaliteterne er markeret på oversigtsplan i 1:25.000, jf. bilag 1-3, og på detailkort i 1:4.000, jf. bilag 4-19.

1512 III NV

05.04.01, Hammer sogn, Hammer herred, Præstø amt

NÆM 1994:100-AA:

Boplads - stenalder.

Flere flintafslag, en knusesten af kvartsit samt ildskørnet flint blev opsamlet indenfor et afgrænset område, i pløjemark, på en lav vestvendt skråning nær Dybsø fjord, på kanten til højereliggende terræn mod øst. Stedet er oplagt som bopladsområde, og bør prøveudgraves.

Matr. 15a, Ring by.

Kontor:
Ringstedgade 4
DK-4700 Næstved
Tlf.: 55 77 08 11
Giro: 6 32 73 70

Udstillinger:
Helligåndshuset
Ringstedgade 4
Næstved

Boderne
Sct. Peders Kirkeplads 8
Næstved

NÆM 1994:100-AB:

Boplads ? - yngre stenalder.

En fladehugget pilespids, to flintafslag samt ildskørnet flint blev opsamlet indenfor et afgrænset område på pløje- og græsmarker nær Dybsø fjord, i et svagt vestskrånende terræn. Der kan være tale om et bopladsområde, og der bør derfor foretages prøveudgravning.

Matr. 14a, Ring by.

NÆM 1994:100-AC:

Voldsted, vandmølle - middelalder.

Traceét tangerer her et formodet voldsted, Glarborg (jf. NÆM 1983:370), samt et område med mølledæmning/-dam tilhørende Kylvæk vandmølle, der blev nedlagt i 1600-årene (jf. NÆM 1989:100). Nærmere undersøgelse/prøveudgravning er nødvendig for at klarlægge hvorvidt anlæggene bliver berørt af anlægsarbejdet.

Matr. 14e, 21b, Ring by og matr. 28a, 30a, Vester Egesborg by.

1512 III NV

05.04.12, Vester Egesborg sogn, Hammer herred, Præstø amt

NÆM 1994:100-BA:

Boplads - oldtid.

På et højtliggende plateau og dettes nordlige skråning ned mod lavereliggende engområder blev der i pløjemark og i mark med vintersæd opsamlet flere flintafslag, et flækkefragment, en skiveskraber, et fragment af en knusesten samt spredt ildskørnet flint. Der er ud fra fund og terrænforhold at dømme formentlig tale om et bopladsområde, som derfor bør prøveudgraves.

Matr. 28a, Vester Egesborg by.

NÆM 1994:100-BB:

Boplads - sen førromersk jernalder.

Ved den vestlige del af et større, højtliggende plateau sydøst for Vester Egesborg opsamledes i pløjemark et randskår, som dateres til sen førromersk jernalder. På marken blev der desuden iagttaget spredte pletter med ildskørnede sten. Stedet er oplagt som bopladsområde, så der bør foretages prøveudgravning.

Matr. 25a, Vester Egesborg by.

NÆM 1994:100-BC:

Boplads - jernalder.

I et svagt sydøst-skrånende terræn umiddelbart nordøst for Vester Egesborg opsamledes på marker tilsæt med vintersæd fem sideskår (jernalderkeramik), en lerslagge, en jernslagge, to rødbrændte lerklumper/lerklining, tre flintafslag samt fra nyere tid et jydepotteskår og fire stjertpotteskår.

Der er oplagt tale om et bopladsområde. Prøveudgravning bør foretages.

Matr. 20a, 23a Vester Egesborg by.

NÆM 1994:100-BD:

Boplads - oldtid.

På en lav moræneknold opsamledes i mark med vintersæd - ca. 200 m nord for BC - tre skår af oldtidskeramik. Der er formentlig tale om et mindre bopladsområde, som bør prøveudgraves.

Matr. 20a, Vester Egesborg by.

NÆM 1994:100-BE:

Boplads ? - yngre stenalder.

På en svag, sydvendt skråning opsamledes indenfor et afgrænset område på pløjemark/mark med vintersæd et fragment af en sleben flintøkse, to skiveskrabere og et flintafslag. Der kan være tale om en boplads, - nærmere undersøgelse i form af prøveudgravning er nødvendig.
Matr. 10a, 10c, Vester Egesborg by.

NÆM 1994:100-BF:

Boplads ? - oldtid.

På den nordlige del af et større, højtliggende plateau opsamledes fra en mark tilsået med vintersæd et fragment af en knusesten af kvartsit samt flere flintafslag. Ud fra de topografiske forhold at dømme kan der udmærket være tale om et bopladsområde, og der bør derfor foretages prøveudgravning.
Matr. 2a, Myrup by.

NÆM 1994:100-BH:

Jernudvindingsplads - jernalder.

På en svag højning i fladt terræn lige syd for Fladsåen opsamledes på pløjemark flere jernslagge og klumper af myremalm. Jorden var sort på stedet, og indeholdt mange ildskørnede sten. Prøveudgravning bør foretages.
Matr. 1a, Myrup by.

1512 III NV, 1512 IV SV

05.04.06, Mogenstrup sogn, Hammer herred, Præstø amt.

NÆM 1994:100-CA:

Boplads - ældre stenalder.

Umiddelbart nord for Fladsåen tangerer traceét en lille holm med sortfarvet, trækulsholdig jord og mange ildskørnede sten. Området henlå som pløjemark, og der opsamledes på holmen tre flækker og flere stykker brændt flint. Prøveudgravning bør foretages for at undersøge hvorvidt anlægsarbejdet kommer til at berøre intakte bopladsaflejringer/-konstruktioner.
Matr. 1, Fladså by.

NÆM 1994:100-CB:

Bebyggelse ? - middelalder/nyere tid.

På en sydvendt skråning umiddelbart syd for Fladså Banker opsamledes på en stubmark med græs en del lerkarskår fra middelalder og nyere tid. Prøveudgravning bør foretages for at klarlægge anlæggets art m.v.
Matr. 1, Fladså by.

NÆM 1994:100-CC:

Boplads ? - oldtid.

Traceét kommer til at berøre den vestlige del af et fladt, højtliggende område nord for Fladså Banker, hvor der i stubmark med græs opsamledes tre flintafslag og et skivebor. Stedet er oplagt som bopladsområde, og der bør foretages prøveudgravning.
Matr. 1, Fladså by.

NÆM 1994:100-CD:

Stendige - uvis datering.

Nord for Fladså Banker passerer traceét gennem et velbevaret stendige, der markerer grænsen mellem Mogenstrup og Næstelsø sogne. Stendigers forhold til ejerlav og sognegrænser er uafklaret. Derfor vil en undersøgelse af diget med henblik på en datering være vigtig.

Matr. 1, Fladså by, matr. 6d, Næstelsø by.

1512 IV SV

05.04.07, Næstelsø sogn, Hammer herred, Præstø amt.

NÆM 1994:100-DA+DB:

Gravhøje - bronzealder.

I et højtliggende terræn sydøst for Næstelsø tangerer traceét to overpløjede gravhøje. De er begge bevarede i en højde af ca. 1 meter, og er ca. 15 meter i diameter. Langs foden af højene sås flere opløjede randsten. På marken syd for højene fandtes et skivebor. Højene bør prøveudgraves.

Matr. 7b, Næstelsø by.

NÆM 1994:100-DC:

Stendige - uvis datering.

Traceét passerer gennem et stendige beliggende sydøst for Næstelsø. Da stendigers forhold til ejerlav m.v. er uafklaret, vil en undersøgelse med henblik på en nærmere datering være relevant.

Matr. 7b, 8b, Næstelsø by.

NÆM 1994:100-DD:

Boplads ? - uvis datering.

På højtliggende terræn omkring en fugtig lavning lige øst for Næstelsø kunne der i pløjemarken ses en del pletter med ildskørnede sten. Stedet er oplagt som bopladsområde. Sammenholdt med den umiddelbare tilknytning til Næstelsø vil en nærmere undersøgelse i form af prøveudgravning være relevant.

Matr. 8b, Næstelsø by.

NÆM 1994:100-DE:

Boplads - oldtid.

Mellem Brandelev og Bonderup tangerer traceét kanten af et mindre højdedrag omgivet af fugtige lavninger. Her opsamledes i en mark med vintersæd flere flintafslag, og der kunne ses en del ildskørnede og sodsværtede sten. Stedet virker oplagt som bopladsområde, og der bør foretages prøveudgravning.

Matr. 1a, Brandelev by.

NÆM 1994:100-DF:

Gravhøj ? - oldtid.

Tæt nordøst for Maxhavegård berører traceét en mulig overpløjet gravhøj, beliggende i højtliggende, let kuperet terræn. Ca. 20 meter øst for den formodede gravhøj fandtes i en mark tilsæt med vintersæd et fragment af en sleben flintøkse. Der bør foretages prøveudgravning for at klarlægge om der er tale om en gravhøj.

Matr. 1a, Brandelev by.

NÆM 1994:100-DH:

Boplads - oldtid.

På et markant, mindre højdedrag i kuperet terræn ved Brandelev Lodder blev der i pløjemark opsamlet to sideskår af oldtidskeramik samt et flintafslag. Desuden blev der indenfor dette afgrænsede område iagttaget spredte ildskørnede og sodsværtede sten. Lokaliteten bør prøveudgraves.
Matr. 31a, Brandelev by.

1512 IV SV

05.04.10, Toksværd sogn, Hammer herred, Præstø amt.

NÆM 1994:100-EA:

Boplads ? - jernalder.

Lidt vest for Nørre Tvede passerer traceét kanten af et noget højereliggende område i let kuperet terræn. Her opsamledes i stubmark et fragment af en kværnsten (drejekværn ?) af granit. Genstandstypen sammenholdt med de topografiske forhold peger hen på tilstedeværelsen af et bopladsområde, formentlig fra jernalderen. En nærmere undersøgelse i form af en prøveudgravning bør foretages.

Matr. 5a, Nørre Tvede by.

NÆM 1994:100-EB:

Stendige - uvis datering.

Traceét passerer nordvest for Nørre Tvede gennem et stendige, der ligger et markskel. Da stendigens forhold til ejerlav m.v. er uafklaret, vil en nærmere undersøgelse med henblik på datering være relevant.

Matr. 3a, Nørre Tvede by.

NÆM 1994:100-EC:

Boplads ? - oldtid.

På en sydvendt, jævn skråning nordvest for Nørre Tvede opsamledes i mark tilsået med vintersæd et sideskår af oldtidskarakter. Stedet er oplagt som bopladsområde, derfor bør der foretages en prøveudgravning.

Matr. 3a, Nørre Tvede by.

NÆM 1994:100-ED:

Boplads ? - Oldtid ?

Umiddelbart sydøst for Toksværd kirke passerer traceét gennem et jævnt, ret højtliggende område. Ved rekognosceringen fandtes ingen oldsager i pløjemarken. Imidlertid bør der her foretages prøveudgravning ud fra de topografiske forhold.

Matr. 1a, Toksværd by.

NÆM 1994:100-EE:

Boplads ? - oldtid.

Umiddelbart øst for Toksværd kirke passerer traceét en jævn, vestvendt skråning. Her opsamledes i pløjemark to slagger. Stedet er oplagt som bopladsområde. Dette, sammenholdt med kirkens umiddelbare nærhed, gør en nærmere undersøgelse i form af en prøveudgravning påkrævet.

Matr. 3, Toksværd by.

NÆM 1994:100-EF:

Vandmølle ? - middelalder.

Umiddelbart øst for Toksværd passerer traceét et område ved møllebækken, hvor der på et tidspunkt har stået en vandmølle (jf. NÆM 1989:100). Derfor bør der foretages prøveudgravning på stedet for at klarlægge hvorvidt mølleanlægget bliver berørt af traceét.

Matr. 14 b, Toksværd by.

NÆM 1994:100-EH:

Boplads - oldtid.

Lidt nordøst for Toksværd passerer traceét et højtliggende plateau. Her opsamledes et sideskår af oldtidskarakter og tre flintafslag. I marken, som var tilsået med vintersæd, fandtes desuden spredte, ildskørnede sten. Stedet er oplagt som bopladsområde, og der bør derfor foretages prøveudgravning.

Matr. 12a, Toksværd by.

NÆM 1994:100-EI:

Jernudvindingsplads ? - jernalder.

Mellem Toksværd og Gødstrup passerer traceét foden af en sydvest-vendt skråning. Her opsamledes indenfor et område på ca. 20 x 20 meter i en mark med vintersæd en del myremalm og jernslagge. Prøveudgravning bør foretages.

På marken umiddelbart mod nord blev opsamlet enkelte flintafslag.

Matr. 16a, Toksværd by.

NÆM 1994:100-EK:

Boplads - oldtid.

Sydøst for Gødstrup passerer traceét et højtliggende plateau, hvor der i pløjemark opsamledes et skår af oldtidskarakter og flere flintafslag. I marken lå desuden pletter med ildskørnede sten. Stedet er oplagt som bopladsområde, og bør prøveudgraves.

Matr. 9a, Gødstrup by.

NÆM 1994:100-EL:

Boplads/jernudvindingsplads ? - jernalder.

Lidt nordøst for Gødstrup opsamledes i to lavtliggende områder i en pløjemark flere klumper af myremalm og slagge. På højereliggende terræn derimellem opsamledes enkelte flintafslag. Prøveudgravning bør foretages til klarlæggelse af anlæggenes art, datering og evt. samhörighed.

Matr. 3a, Gødstrup by.

NÆM 1994:100-EM, -EN, -EO:

Boplads - ældre stenalder.

I et område lige syd for Stoksbjerg Bro, hvor der tidligere er registreret og udgravet stenalderboplads (sb. 4, 5, 21, 25), fremkom ved rekognosceringen yderligere tre mulige bopladsområder, der bliver berørt af traceét.

EM: På en lav holm med spredte ildskørnede sten opsamledes i græsmark tre flintafslag.

EN: På en lav holm med spredte ildskørnede sten opsamledes i græsmark fire flintafslag og to flækker.

EO: På en lav holm med spredte ildskørnede sten opsamledes i græsmark to flintafslag og en flække.

Der bør foretages prøveudgravning på alle tre lokaliteter.

Matr. 1a, Gødstrup by.

Konklusion.

For de ovennævnte 34 lokaliteter, der bliver berørt af anlægsarbejdet i forbindelse med SEAS-ledningen, er anført begrundelserne for den i hvert enkelt tilfælde relevante prøveudgravning.

Der ansøges hermed om et beløb på $34 \times 4.200 \text{ kr} = \text{kr. } 142.800$ til dækning af museets udgifter i forbindelse med prøveudgravningerne, som ønskes påbegyndt snarest muligt.

Med venlig hilsen



Palle Birk Hansen
museumsleder



Anne Bloch Jørgensen
arkæolog